

dr hab. Bożena Majerek

Kraków, dnia 12 kwietnia 2021 r.

Wydział Nauk Społecznych

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

RECENZJA

dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego

opracowana dla komisji habilitacyjnej powołanej w postępowaniu
w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego

dr Annie Mikler-Chwastek

w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie pedagogika

W 2007 roku Pani dr Anna Mikler-Chwastek uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, przedkładając rozprawę pt.: *Dziecięce preferencje jako wyznacznik wspomaganie rozwoju* (promotor: prof. dr hab. E. Gruszczyńska-Kolczyńska; recenzenci: prof. dr hab. W. Pilecka, dr hab. W. Hajnicz, prof. APS).

Od 2004 roku zatrudniona jest w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie na stanowisku adiunkta, pełniąc funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu ds. Organizacyjno-Dydaktycznych w Instytucie Wspomagania Rozwoju Człowieka i Edukacji, Katedra Pedagogiki Małego Dziecka.

I. DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Publikacje zwarte

Pani dr Anna Mikler-Chwastek złożyła 7 publikacji zwartych: 4 jako autorka monografii oraz 3 jako redaktor naukowy. Trzy spośród nich Habilitantka zgłosiła jako publikacje wchodzące w skład osiągnięcia naukowego i zostaną one zaopiniowane osobno.

Artykuły i rozdziały w monografiach

Habilitantka wskazuje, że opublikowała 16 artykułów, z czego 3 znajdują się na liście B, a pozostałe na liście C. W dołączonym wykazie znajduje się jednak jedynie 6 z nich:

1. *Preferencje dotykowe i społeczne małych dzieci - sprawozdanie z badań*, Lubelski Rocznik Pedagogiczny, Tom XXXI, 2012, s. 98-118 (obecnie 40 pkt.)
2. *Wybrane metody terapeutyczne wspierające proces uczenia się małych dzieci z zaburzeniami rozwojowymi*, Rocznik Pedagogiczny Kolegium Nauczycielskiego "Edukacja, Wychowanie, Resocjalizacja", 2012, s. 90-109 (nie istnieje)
3. *Dwulatki w przedszkolu*, Problemy Wczesnej Edukacji, 4(19), 2012, 57-68 (obecnie 40 pkt.)
4. *Uczeń o szczególnych potrzebach edukacyjnych i wychowawczych*, Rocznik Pedagogiczny Kolegium Nauczycielskiego "Edukacja, Wychowanie, Resocjalizacja", 2015, s. 57-73 (nie istnieje)
5. *Funkcjonowanie dziecka w wieku przedszkolnym zmagającego się z ADHD*, Rocznik Pedagogiczny Kolegium Nauczycielskiego "Edukacja, Wychowanie, Resocjalizacja", 2015, s. 74-85 (nie istnieje)
6. *The other in the early system of care and education*, Interdisciplinary Contexts of Special Pedagogy, 2017, s. 35-47 (obecnie 20 pkt.)

Powyższe zestawienie artykułów publikowanych w czasopismach naukowych jest raczej bardzo skromne. Habilitantka nie posiada w dorobku naukowym publikacji z listy JCR. Z wykazu podanego przez Habilitantkę wynika, że wskazany powyżej artykuł, zamieszczony w angielskiej wersji czasopisma Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej jest jedynym tekstem obcojęzycznym.

Na dorobek naukowy dr Anny Mikler-Chwastek w dużej mierze składają się rozdziały w pracach zbiorowych. Zgodnie z danymi wykazanymi w Autoreferacie Habilitantka zamieściła 28 rozdziałów w monografiach wieloautorskich, z których większość opublikowana została w uznanych wydawnictwach naukowych (np. Wydawnictwo Naukowe Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Wydawnictwo Difin, Wydawnictwo Naukowe UAM, Wydawnictwo APS, Wydawnictwo Borgis). Warto również podkreślić, że prawie wszystkie publikacje Habilitantki są pracami jednoautorskimi. Rozdziały te są bardzo dobrze skonstruowane, oparte na wnikliwej analizie literatury, opatrzone wnioskami i praktycznymi rekomendacjami, co świadczy o rzetelnym warsztacie naukowym ich Autorki.

Konferencje naukowe - wystąpienia i udział w komitetach organizacyjnych i naukowych

Habilitantka uczestniczyła aktywnie jedynie w 9 międzynarodowych (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, Wyższa Szkoła Menadżerska w Warszawie, Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie) i 4 ogólnopolskich konferencjach naukowych i szkoleniach.

W latach 2015-2018 była członkiem komitetu organizacyjnego 4 konferencji naukowo-szkoleniowych, organizowanych przez Akademię Pedagogiki Specjalnej w Warszawie.

Udział w projektach badawczych i zespołach eksperckich

W latach 2013-2018 dr Anna Mikler-Chwastek była kierownikiem i wykonawcą 2 projektów finansowanych ze środków na utrzymanie potencjału badawczego w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. Jednak - jak podaje Habilitantka - działania dotyczyły jedynie pozyskania środków na wydanie kolejnych monografii.

Jako wykonawca brała udział w realizacji dwu projektów z udziałem EFS: 1) *Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci* (2007); 2) *Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego* (2012-2014).

W projekcie INFODORADCA+ (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020), realizowanym przez Pracownię Psychologii Społecznej Państwowego Instytutu Badawczego, była recenzentem opisu zawodu "Opiekunka w żłobku/klubie dziecięcym".

Habilitantka była również kierownikiem projektu wydawniczego pt.: *Biomedyczne podstawy rozwoju dziecka dla studentów pedagogiki, opiekunów w żłobku i nauczycieli wychowania przedszkolnego*. Obecnie dr Anna Mikler-Chwastek współpracuje przy realizacji projektu *Kompetencje opiekunów a strategie adaptacyjne dzieci trzyletnich do środowiska przedszkolnego*.

Udział w ww. projektach wymagał współpracy z wieloma osobami i instytucjami, co pozwala wnioskować o kompetencjach kooperacyjnych i - jakże cennej obecnie - postawie koleżeńskiej Opiniowanej.

Na docenienie również zasługuje wykonanie ekspertyzy zbioru narzędzi badawczych, opracowanych przez p. Martę Makarewicz (KUL) oraz p. Angelikę Rokosz.

Na podstawie przedstawionych informacji trudno jest jednoznacznie ocenić jakość realizowanych przedsięwzięć. Można jednak odnieść wrażenie, że miały one raczej charakter

wdrożeniowo-dydaktyczny, a nie badawczy. Również po raz kolejny należy zwrócić uwagę na brak udziału w projektach i przedsięwzięciach o zasięgu międzynarodowym.

Współpraca międzyuczelniana i międzynarodowa

Habilitantka aktywnie współpracuje z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim (udział w projekcie oraz wykonanie 2 ekspertyz), Akademią Wychowania Fizycznego J. Piłsudskiego w Warszawie, Filia w Białej Podlaskiej (projekt wydawniczy) oraz Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (współautorstwo artykułu naukowego).

Jedynym wątkiem jaki pojawia się we współpracy międzynarodowej jest opieka naukowa nad doktorantem z Kazachstanu.

Szkoda, że Habilitantce w trakcie pracy naukowo-dydaktycznej nie udało się nawiązać więcej znaczących kontaktów zarówno na poziomie ogólnopolskim, jak i międzynarodowym. Można bowiem odnieść wrażenie, że działa ona dość lokalnie.

Nagrody z tytułu działalności naukowej i dydaktycznej

Publikacje Habilitantki spotkały się z uznaniem, czego wyrazem były 3 nagrody zespołowe przyznane przez władze Akademii Pedagogiki Specjalnej i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza. W 2019 roku otrzymała od Rektora APS roczne stypendium naukowe.

Członkostwo w komitetach redakcyjnych i radach naukowych

W latach 2015-2016 pani dr Anna Mikler-Chwastek była redaktorem czasopisma *Szkoła Specjalna*. W tym też czasie - jak podaje Habilitantka - wykonywała recenzje artykułów do ww. czasopisma. Dwukrotnie była recenzentką monografii autorskich oraz programu edukacji wczesnoszkolnej (Skarby, kl. 1-3).

II. DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA, ADMINISTRACYJNA I ORGANIZACYJNA

Z podanych przez Habilitantkę informacji wynika, że z dużym powodzeniem i uznaniem studentów (ocena 4,87-4,97) prowadzi lub prowadziła aż 35 różnych przedmiotów zarówno w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie, jak i Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej, Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, Uniwersytecie Jan Długosza w Częstochowie czy Wyższej Szkole Edukacji w Sporcie w Warszawie.

Habilitantka dzieli się swoją wiedzą zarówno z doktorantami (była promotorem pomocniczym), jak i ze studentami (tj. wypromowała 218 prac licencjackich i 100 magisterskich; pełniła funkcję doradcy studentów). Aktywnie włącza się w działalność

administracyjną (np. przewodniczy posiedzeniom komisji egzaminacyjnych, sprawowała funkcję opiekuna praktyk asystenckich i asystencko-pedagogicznych, wielokrotny udział w komisjach rekrutacyjnych) i organizacyjnych (np. prace związane z organizacją studiów podyplomowych czy udział w zespole tworzącym program studiów: Wychowanie żłobkowe i przedszkolne oraz Pedagogika przedszkolna).

Na szczególne docenienie zasługuje bogata, wielostronna i społecznie doceniana działalność popularyzatorska Habilitantki. Aktywnie współpracuje ze środowiskiem lokalnym (np. z Dyrekcją Zespołu Żłobków Miasta Stołecznego Warszawa), organizując i prowadząc m.in. szkolenia dla opiekunek. Swoją wiedzę i doświadczenie w zakresie problemów związanych z procesem rozwoju psychoruchowego najmłodszych przekazuje z powodzeniem i zaangażowaniem praktykom, opracowując dla nich materiały metodyczne (2 publikacje) oraz publikując artykuły w czasopismach dla nauczycieli wychowania przedszkolnego (17 artykułów). W latach 2008-2013 brała również czynny udział w spotkaniach metodycznych i wykładach otwartych organizowanych przez Polskie Stowarzyszenie Terapeutów Integracji Sensorycznej.

W celu podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych Habilitantka uczestniczyła w wielu szkoleniach, warsztatach i sympozjach. Posiada cenne certyfikaty, potwierdzające jej wiedzę i umiejętności, które z powodzeniem wykorzystuje w procesie dydaktycznym.

III. OCENA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

Głównym osiągnięciem naukowym, będącym podstawą postępowania habilitacyjnego jest monografia pt.: *Samodzielność dwulatków w kontekście umiejętności odczytywania oczekiwań dorosłych*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa, 2020, ss. 201 (Recenzentki: prof. dr hab. Edyta Gruszczyk-Kolczyńska i dr hab. Agnieszka Piejka, prof. ChAT).

Przedłożona publikacja składa się ze wstępu oraz czterech kolejnych rozdziałów. Opatrzona została wykazem bibliograficznym, spisem tabel i rycin oraz aneksem, w którym znajdują się wzory zastosowanych narzędzi badawczych.

W pierwszej części opracowania Autorka przedstawia i charakteryzuje wybrane teorie w zakresie nabywania samodzielności przez małe dzieci (m.in. E. Hurlock, M. Przetacznikowej, H. Spionek, G. Makięło-Jarży, J. Turnera, D. Helmsa, E. Franusa, A. Eisenberga, H. Murkoffa, S. Hathawaya). Odnosząc się do ustaleń wybitnych i szczególnie cenionych specjalistów, Habilitantka - przyjmując bardzo czytelną formę tabelaryczną - dokonuje z powodzeniem wnikliwej analizy porównawczej dotychczasowej wiedzy na temat

zmian rozwojowych, ich wielkości i zakresu. Istotnym uzupełnieniem powyższej analizy była prezentacja ustaleń na temat osiągnięć dzieci dwuletnich zawarta w sprawdzianach i arkuszach diagnostycznych (m.in. A. Gesella, T. Hellbrügge, Karta Oceny Rozwoju Psychoruchowego). Jak słusznie konstatuje Autorka, w gruntownie przez nią przeanalizowanych publikacjach, niewiele miejsca poświęcono samodzielności życiowej małych dzieci oraz ich kompetencji samoobsługowych, co w pełni uzasadnia wyjątkowość i oryginalność prowadzonych przez nią prac naukowo-badawczych. Habilitantka, poszukując odpowiedzi na temat sposobów kształtowania się kompetencji społecznych i intelektualnych dwulatków zaprezentowała w części teoretycznej opracowania syntetyczny opis dziecięcych teorii umysłu (D. Premack, G. Woodruff, A. Gopnik, H. Walman, S. Schaffer), teorii symulacyjnych (P. Harris, A. I. Goldman, R. M. Gordon, koncepcji czytania umysłu (S. Baron-Cohen) czy koncepcji teorii lustrzanych (G. Rizzolattiego).

Autorka książki bardzo rzetelnie i wyczerpująco przedstawia i analizuje stan wiedzy na temat szeroko rozumianej samodzielności życiowej, poświęcając również uwagę procesowi uczenia się małych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem teoretycznych podstaw modelowania i naśladownictwa jako zasadniczych mechanizmów biorących udział w procesie nabywania kompetencji m.in. samoobsługowych. Habilitantka słusznie wnioskuje, aby umiejętności związanych z samodzielnością nie łączyć jedynie z możliwościami motorycznymi (jak to często ma miejsce), ale zwrócić większą uwagę na obszar umysłowy, emocjonalny i społeczny.

Zaprezentowane i omówione w części pierwszej rozważania teoretyczne stanowiły ramy konceptualne opracowanego programu badawczego, na który składały się trzy kolejne projekty. W drugiej części opracowania Autorka w poprawny sposób przedstawia i uzasadnia główne założenia metodologiczne przyjęte przy projektowaniu i prowadzeniu badań jakościowych. Odwołując się do metodologią teorii ugruntowanej, przedstawia czytelnikowi proces powstawania kolejnych zamysłów badawczych, podając ich cele i zadania, zastosowane procedury i metody oraz charakterystykę osób badanych. Niestety w opisie zabrakło dokładniejszej charakterystyki terenu badań oraz procedury doboru badanych osób.

Trzecia część monografii zawiera prezentację wyników badań uzyskanych w trzech kolejnych przedsięwzięciach badawczych. Pierwszy z nich dotyczył analizy poglądów osób dorosłych odnośnie wdrażania dzieci do samodzielności życiowej w domu i żłobku. Badaniami objęto 70 rodziców dzieci dwuletnich i 50 opiekunek pracujących w żłobkach na terenie Warszawy i województwa mazowieckiego. W postępowaniu badawczym zastosowano technikę ankiety, dzięki której zgromadzono istotny materiał badawczy.

Na podstawie analizy wyników badań Autorka poprawnie formułuje wnioski, twierdząc, że "rodzice w znacznej mierze są świadomi znaczenia samodzielności samoobsługowej dla rozwoju psychoruchowego małego dziecka. Dostrzegają potrzebę rozwijania tych kompetencji i wiedzą, że ich postawy są w tej kwestii znaczące" (s. 117). Podobne zapatrywania na proces nabywania kompetencji samoobsługowych miały badane opiekunki. Zebrane w obu grupach informacje wskazują na fakt, że zarówno rodzice, jak i opiekunki poświęcają dzieciom czas po to, by lepiej funkcjonowały samoobsługowo, ale niestety nie organizują im specjalnych sytuacji zadaniowych, korzystając jedynie z codziennych okazji do trenowania umiejętności (s. 126). Kończąc ten projekt, Autorka dostrzega wątpliwości, formułuje nurtujące ją pytania i projektuje kolejne przedsięwzięcie badawcze, które jest trafnym rozwinięciem pierwszego działania.

Realizacja drugiego projektu dotyczyła ustalenia i porównania stopnia opanowania czynności samoobsługowych dzieci uczęszczających do żłobków i tych, które pozostawały tylko pod opieką domowników. W grupie badanych znalazło się 185 dzieci uczęszczających do żłobków i tyle samo korzystających jedynie z wychowania rodzinnego.

Wykorzystany arkusz obserwacyjny pozwolił na zgromadzenie bogatego materiału empirycznego, który został uporządkowany i zaprezentowany w kolejnych tabelach. Przy zastosowaniu odpowiednich testów statystycznych ustalono, że dzieci uczęszczające do żłobków mają zdecydowanie znaczącą przewagę nad dziećmi wychowywanymi tylko w domach we wszystkich wybranych przez Autorkę obszarach. O wnikliwości badawczej Habilitantki świadczy drugi przez nią podjęty etap badań. Na podstawie uzyskanych wyników wyodrębniła ona bowiem 4 grupy dzieci (różniących się pod względem wyznaczonych kryteriów) i pogłębiła swoje dociekania badawcze przy wykorzystaniu metody indywidualnych przypadków. Po raz kolejny dociekliwość Habilitantki sprawiła, że nie poprzestała ona na tym etapie, a wyznacza kolejne pytania i obszary eksploracyjne, projektując kolejne przedsięwzięcie badawcze.

Przy realizacji trzeciego projektu badawczego Autorka ponownie zastosowała metodę indywidualnych przypadków. Projektując te badania, uznała - jak sama pisze - "że zaprezentowanie przykładowych reakcji dzieci na sytuacje samoobsługowe będzie wartościowym wkładem, pozwalającym lepiej zrozumieć moje spostrzeżenia: badane dzieci potrafią rozpoznawać oczekiwania dorosłych opiekunów i dostosowywać do nich swoje zachowania" (s. 109). W tych badaniach uczestniczyło 80 dzieci, które uczęszczały do żłobków. Dzięki obserwacji prowadzonej zarówno w żłobku, jak i w środowisku domowym, Habilitantka zgromadziła bogatą wiedzę na temat sposobów radzenia sobie

dwulatków w sytuacjach zbieżnych i rozbieżnych oczekiwań dorosłych na temat samodzielności dziecka. Materiał empiryczny został rzetelnie przedstawiony i poddany analizie. Prezentacja zaproponowanych przez Autorkę modeli przebiegu sytuacji samoobsługowych musi być pozytywnie zauważona i doceniona. Również podjęcie próby interpretacji wyników z perspektywy teorii umysłu i teorii oczekiwań uważam za zasadne i poznawczo interesujące. Jak twierdzi Habilitantka, zgromadzony materiał empiryczny pozwala sformułować wniosek, że "umiejętność odczytywania oczekiwań i reagowania na nie jest jedną z kluczowych kompetencji umysłowych koniecznych do nauki samodzielności" (s. 185).

W części IV dr Anna Mikler-Chwastek przeprowadziła trafną i przekonywującą dyskusję nad stanem wiedzy o zachowaniu dzieci w perspektywie wyników badań własnych oraz podała rekomendacje praktyczne dla rodziców i opiekunów, uwrażliwiając ich przede wszystkim na temat dziecięcych możliwości.

Podsumowując stwierdzam, że zaprojektowane badania zostały oparte na wnikliwej analizie literatury teoretycznej i metodologicznej. Zostały one przeprowadzone prawidłowo, a prezentacja i analiza wyników jest rzetelna, rzeczowa i logiczna. Sformułowane wnioski stanowią ważną rekomendację do pracy z dziećmi dwuletnimi w zakresie wspomaganie ich rozwoju w obszarze samodzielności wykonywania czynności samoobsługowych. Lektura książki przekonuje, że dr Anna Mikler-Chwastek ma ugruntowaną i pogłębioną wiedzę z zakresu podjętej problematyki, która jest wynikiem wieloletniej eksploracji naukowej oraz bogatego doświadczenia praktycznego. Habilitantka konsekwentnie powraca do zagadnień, które wielokrotnie podejmowała w swoich opracowaniach. Jednak ujęcie przedstawione w opiniowanej publikacji jest zdecydowanie pełniejsze i rozbudowane, a wnikliwa i logiczna analiza wyników badań przeprowadzona przez Habilitantkę uświadamia, że jest ona rzetelną i uważną badaczką. Wielokrotnie bowiem podczas analizy wyników zgłasza swoje wątpliwości, które otwierają kolejne nieodkryte jeszcze obszary poznania, uświadamiając czytelnikowi, że teorie w naukach społecznych mają zazwyczaj status *in statu nascendi*.

IV. OCENA POZOSTAŁYCH PUBLIKACJI WCHODZĄCYCH W SKŁAD OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

Samodzielność życiowa małych dzieci to problematyka, którą Habilitantka zajmuje się konsekwentnie od wielu lat, czego potwierdzeniem są jej prace, poprzedzające monografię

habilitacyjną. Dr Anna Mikler-Chwastek do oceny pozostałych publikacji wchodzących w skład osiągnięcia naukowego podała 2 monografie autorski oraz 6 rozdziałów zamieszczonych w opracowaniach zbiorowych.

Książka pt.: *Co dzień bardziej samodzielne. Program wspomagania rozwoju małych dzieci w zakresie samoobsługi dla terapeutów, nauczycieli i rodziców*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2013, ss. 88 - stanowi kompendium wiedzy teoretycznej, praktycznej i metodycznej z zakresu nabywania samodzielności przez dzieci. W sposób niezwykle zwięzły Autorka przedstawia w niej rozwój oraz kompetencje w zakresie samoobsługi dzieci od urodzenia do końca trzeciego roku życia. Praktyczny wymiar tej pracy wyznacza rozdział poświęcony prezentacji i omówieniu zasad, zabaw i ćwiczeń wspomagających rozwój samodzielności małych dzieci.

W monografii pt.: *Wychowanie i wspieranie rozwoju małych dzieci. Dwulatki-program dla przedszkolnych grup żłobkowych, żłobków, klubów dziecięcych i domów*, Wydawnictwo Difin, Warszawa (2013), ss. 146 - Habilitantka prezentuje i opisuje autorski program pt.: "*Pokaż mi świat*", który w oparciu o wiedzę pedagogiczną, psychologiczną i biomedyczną ma na celu wspierać wychowanie i rozwój dzieci dwuletnich. W programie przedstawiono główne założenia, cele, strukturę oraz sposób jego realizacji. Autorka dokonała również charakterystyki rozwoju psychoruchowego małych dzieci, dobierając odpowiednie treści edukacyjne oraz propozycje zajęć do poszczególnych obszarów rozwoju. Ważną częścią programu są zaproponowane przez Habilitantkę dwa narzędzia diagnostyczne tj.: *Arkusz do diagnozy przesiewowej rozwoju psychoruchowego dziecka w drugim roku życia* oraz *Arkusz do diagnozy szczegółowej rozwoju psychoruchowego dziecka w drugim roku życia*. Zdaniem Autorki zastosowanie powyższych arkuszy stanowi podstawę rzetelnej oceny rozwoju psychoruchowego oraz odpowiedni dobór metod wspierających i korygujących pojawiające się nieprawidłowości.

W rozdziale pt.: *Od samodzielności do odpowiedzialności*, [w:] A. Jegier (red.) *Dom, szkoła, media. Kto ponosi odpowiedzialność za wychowanie i kształcenie dzieci?*, Wydawnictwo Difin, Warszawa, 2012 - Autorka przedstawia organizację i przebieg pomocy psychologiczno-pedagogicznej w środowisku przedszkolnym. Wskazuje na różne metody wspierania rozwoju dziecka (np. ruch rozwijający W. Sherborn, kinezylogia P. Dennisona, integracja sensoryczna, bajkoterapia, arteterapia, terapia zabawą). Uwrażliwia czytelników na znaczenie współpracy z rodzicami, wskazując jednocześnie przyczyny konfliktów lub odmowy współpracy, a także radzi, jak zorganizować satysfakcjonującą i odpowiedzialną

współpracę. Autorka formułuje zalecenia i zasady, które powinny być uwzględnione przy konstruowaniu programów wspierających rozwój dzieci w wieku przedszkolnym o szczególnych potrzebach edukacyjnych i wychowawczych.

Również w artykułach *Nie przeszkadzaj mi robić to samemu. Samodzielność życiowa małych dzieci i wpływ dorosłych opiekunów na jej rozwój*, [w:] I. Kunst, J. Michalak-Dawidziuk (red.) *Autokreacja innowacyjna w procesie wychowawczym*, Wyższa Szkoła Menadżerska, Warszawa, 2014 oraz *Wspieranie dzieci w samodzielnym rozwiązywaniu problemów i nabywaniu umiejętności samoobsługowych*, A. Mikler-Chwastek (red.) *Wychowanie i wspieranie małych dzieci w domu, żłobku i przedszkolu*, Wydawnictwo Difin, Warszawa, 2017, Habilitantka podejmuje temat rozwoju samodzielności dzieci, wskazując na czynniki hamujące i wspierające. Ukazując konsekwencje niewłaściwej organizacji procesu uczenia się samodzielności, podaje skuteczne sposoby wspierania dziecka w nauce samodzielności życiowej.

Podobny zakres tematyczny posiada następną - poddane ocenie - praca. Ich Autorka na podstawie literatury pedagogicznej i psychologicznej oraz własnych wieloletnich obserwacji identyfikuje i dookreśla kompetencje samoobsługowe małych dzieci. Przedstawiając Metodę Modyfikacji Zachowania, wskazuje jak skutecznie można kształtować nawyki w tym obszarze (*Samodzielność życiowa oraz kształtowanie czynności samoobsługowych, nawyków higienicznych i kulturalnych dzieci w wieku przedszkolnym*, [w:] A. Mikler-Chwastek (red.) *Obszary wychowania przedszkolnego*, Wydawnictwo APS, Warszawa, 2014).

W monografii pt.: *Wspomaganie rozwoju i wychowanie małych dzieci. Podręcznik dla rodziców, opiekunów w żłobkach i nauczycieli w przedszkolach* (red.) E. Gruszczyk-Kolczyńskiej, dr Anna Mikler-Chwastek zajęła się problemami adaptacyjnymi dzieci. Na bazie swojej wiedzy i doświadczeń formułuje trafne ustalenia, pomagające ułatwić maluchom przystosowanie się do funkcjonowania w żłobku i klubie dziecięcym. W kolejnym artykule wymienia i uzasadnia reguły kształtowania umiejętności samoobsługowych i samodzielności życiowej dzieci, wskazując na rodzicielskie czynniki blokujące te kompetencje. Ważnym elementem poradnika są rekomendacje Autorki dotyczące umiejętności życiowych, które mogą i/lub powinny być opanowane przez dzieci dwu i trzyletnie.

Oceniając powyżej wymienione prace, stwierdzam z pełną stanowczością, że ich Autorka jest świadomą, rzetelną i mocno zakorzenioną w praktyce edukacyjnej badaczką. Muszę również zauważyć, że efektem wieloletnich działań poznawczych i badawczych prowadzonych konsekwentnie w tym samym obszarze jest z jednej strony imponująca

i ugruntowana wiedza, a z drugiej natomiast ryzyko niestety powielania pewnych stałych fragmentów tekstów. Jednak w przypadku oceny prac dr Anny Mikler-Chwastek odnosi się wrażenie, że każdy kolejny tekst jest uzupełniony, pełniejszy i poznawczo dojrzały.

WNIOSKI KOŃCOWE

Dorobek naukowy Pani dr Anny Mikler-Chwastek na pewno nie jest "wzorowy" i może budzić wiele wątpliwości, np.: niewielka liczba artykułów w czasopismach, brak publikacji w czasopismach z listy A, prawie brak cytowań (Google Scholar: 2), brak publikacji obcojęzycznych, brak kontaktów międzynarodowych. Jednak z drugiej strony budzi on respekt ze względu na wieloletnią trwałość zainteresowań Habilitantki i jej konsekwentną eksplorację poznawczo-badawczą. Oceniane osiągnięcia są również idealnym przykładem łączenia się i przenikania teorii i praktyki edukacyjnej. Dr Anna Mikler-Chwastek jest osobą refleksyjną i pragmatyczną, która w sposób wrażliwy obserwuje realny świat, opisuje go poprzez trafnie dobrane teorie pedagogiczne, bada w sposób metodologicznie poprawny, formułując ważne wnioski i rekomendacje zarówno dla teorii pedagogicznych, jak i praktyki wychowawczej. Jej monografia habilitacyjna w całości świadczy natomiast o dojrzałości badawczej.

W moim przekonaniu dorobek Habilitantki, z wytypowanym osiągnięciem awansowym, wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej oraz w większości spełnia wymagania określone w art. 219 ust.1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.). Tym samym wnoszę o **nadanie** Pani Annie Mikler-Chwastek stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplina pedagogika.

Bożena Majerek